

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtik in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 3 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišstvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Kam“ takovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 4. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišstvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglašne primeran popust. Inserati se sprejemajo do sreče sputaj. — Za napre reklamacije se poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Darila pridnim agitatorjem.

Za pridne agitatorje, ki nam pridobijo do 31. jan. 1913 nove naročnike in nam tudi pošljejo od njih celoleto naročnino, razpisujemo sledeče nagrade:

1. Za 5 novih, za celo leto plačanih naročnikov lep molitvenik v zlati obrezi.
2. Za 10 novih, za celo leto plačanih naročnikov fino vezan molitvenik.
3. Za 15 novih, za celo leto plačanih naročnikov lep križ ali pa lepo stensko podobo.
4. Za 20 novih, za celo leto plačanih naročnikov dragocen križ ali pa veliko stensko podobo.

Te nagrade bomo razposlali koncem februarja 1913.

Slovenski Gospodar stane za celo leto 4 K, za polleta 2 K za četrta leta 1 K.

Upravišstvo.

Avstrija in sosedi.

Živimo v položaju kakor pred štirimi leti, ko smo za vedno osvojili Bosno in Hercegovino. Srbija je nezadovoljna z nami. Pred štirimi leti je bila nezadovoljna, ker je mislila, da spada osvojeni deželi k njej, danes je nezadovoljna, ker ji nemški vladni krogi v Avstriji ne dovolijo prostega pota skozi Albanijo do Adrije. Pred štirimi leti nas je stalo napeto razmerje s Srbijo okoli 400 milijonov kron, sedaj nas stane še 100 milijonov kron.

Pred štirimi leti ni prišlo do vojske, ker je Rusija v zadnjem trenutku odpovedala Srbiji od pomoči; kajti to je jasno, da se Srbija sama za se ne bo vojskovala z mnogo močnejšo Avstrijo. Očividno je, da Rusija še sedaj zvesto stoji za Srbijo, kajti srbska vlada z neizpremenjeno odločnostjo zagovarja svoje zahteve napram Avstro-Ogrski.

Avstrija je dobila zadnje dni s tem zopet nekoliko več ugleda pri vseh nasprotnikih, ker se je obnovila zveza z Italijo in Nemčijo. O zvezi z Nemčijo nihče ni dvomil, ker ona bolj potrebuje nas, kakor mi njo. Toda na vsak način je velike vrednosti, da se je Italija ravno v sedanjem trenutku odločno postavila na stran Avstrije in sklenila z njo zvezo. To je vsaj nekako zagotovilo, da v slučaju vojske z Rusijo in Srbijo ne bomo imeli Italije za svojim hrbtom.

Kako napete so javne razmere, tudi dokazuje dejstvo, da sta vojni minister Aulenberg in šef generalnega štaba, Semua, skupno odstopila; vojni minister bo Krobatin, šef generalnega štaba pa postane najboljši avstrijski general, Konrad pl. Hötendorf.

Slovenci si želimo miru, zato je tudi naša iskrena želja, da se vse preporne točke Avstrije z njenimi sosedi izravna mirnim ter prijateljskim potom.

Mirovna pogajanja.

Z veliko napetostjo se pričakujejo mirovna pogajanja balkanskih držav s Turčijo v Londonu. Za prva pogajanja nam bodo odkrila bodoče načrte posameznih balkanskih držav ter tudi, ali so bile že pred vojsko sporazumljene z drugimi velikimi državami.

Ako bo zahtevala Bolgarija samostalno Makedonijo, nam bo to znamenje, da je up njene bodočnosti, osvojiti si poznejša leta vso Makedonijo. Sedaj bi jo morala deliti s Srbijo in Grčijo, toda ako postane za trenotek samostojna, pa si jo lahko pozneje kedaj ob ugodnem času celo prikloni, kakor mi Bosno in Hercegovino. Zanimivo bo tudi, ali bo ruska zunanja politika to stremljenje Bolgarov podpirala ali ne. Zelo verjetno je, da ne, in ravno tako verjetno je, da jo bo Avstrija. Šepeta se namreč, da se je Bolgarija dogovorila za ta načrt z Avstrijo že pred vojsko.

Nekateri avstrijski ter bolgarski vojaški in zunanje-politični krogi imajo namreč star načrt, kako bi naj izgledala karta na Balkanu. Mogoče bo to marsikateri dogodek, ki se bo izvršil v bližnji bodočnosti, pokazalo v jasnejši luči. Pribijemo pa, da se mi združimo popolnoma lastne sodbe, mi le kot vestni časnikarji poročamo.

Omenjeni krogi so mnenja, da je Srbija za Bolgarijo in za Avstrijo samo predmet vznemirjenja. Srbija bo vedno gledala na srbske brate v Avstriji, na drugi strani pa bo v Makedoniji na poti Bolgariji v njenih političnih in trgovinskih ciljih. Zato bi se naj razdelila Srbija med Avstrijo in Bolgarijo. Avstrija bi vzela Belgrad približno do Morave, Bolgarija pa vzhodni del z Nišem. Pripomniti je, da smatrajo Bolgari prebivalstvo v vzhodnem delu Srbije za bolgarsko. Makedonijo bi dobila Bolgarija, Avstrija pa prosto pot skozi sandžak Novi pazar v Solun. Pomnoženim avstrijskim Jugoslovonom bi se dala posebna upravna enota, h kateri bi pripadali tudi Slovenci kot zanesljiv avstrijski narod.

Tako načrti v glavah nekaterih naših in bolgarskih mož! Mirovna pogajanja nam bodo tudi to točko nekoliko osvetlila. Zato Slovenci zasledujemo ta pogajanja s posebnim zanimanjem. Na vsak način so sedanji časi tudi za avstrijske Jugoslovane izredne važnosti. Za nas se danes gre!

Zastopniki Bolgarije, Turčije, Srbije, Črne gore in tudi Grške, so odpotovali v London, glavno mesto Angleške, da se posvetujejo o pogojih, pod katerimi se sklene mir na Balkanu. Mirovna pogajanja se začnejo v petek, dne 13. decembra, ter bodo trajala, kakor se sedaj namerava, k večjemu 25 dni; če se tekom te dobe ne bo dalo doseči sporazuma, bi se zopet začela vojska. — Kakor poročajo listi z Balkana, se bodo odposlanci pogajali najprvo o novih mejah Turčije, o vojni odškodnini in morda o razdelitvi osvojenega ozemlja. Pri poslednji točki seveda Turki nimajo besede in se bodo balkanski zavezniki sami o tej razdelitvi pogovarili. — Istočasno kot balkanski mirovna pogajanja, se bodo vršila v Londonu tudi posvetovanja poslaničkov posameznih evropskih držav. Razume se, da imajo tudi ta posvetovanja nekako zvezo z mirovnimi pogajanjmi.

Bolgarijo bodo pri mirovnih pogajanjih zastopali: predsednik bolgarskega državnega zbora, Danev, general Savov, finančni minister Todorov, in bolgarski poslanik v Londonu, Makarov. — Turčijo: minister za zunanje zadeve Noradunghian, trgovinski minister Rešid-paša, londonski poslanik Tevlik-paša in tajnik Rešid-bej. — Srbijo: predsednik skupščine, Andrija Nikolič, bivši podpredsednik drž. sveta, Novaković ter vojaška strokovnjaka Bojović in polkovnik Pavlovič. — Črna gora: predsednik prvega ustavnega sveta, Lazar Mijušković, bivši črnogorski poslanik v Carigradu, Jovan Popović, in bivši pravosodni minister Lujo conte (pl) Vojnovič. — Grško: ministrski predsednik Venizelos, bivši minister Skuludis, pariški vseučiliški profesor Politis, kapitana Metaxas in Exadaktylos, načelnik generalnega štaba, general Danglis, in dunajski grški poslanik dr. Streit. — Albanski velikaši, ki so se zbrali pri bivšem bitolskem valiju, so se dne 8. t. m. posvetovali, ali bi poslali k mirovnim pogajanjem v London kakega zastopnika. Sklenili so, da se to zadevna odločitev prepusti začasnemu albanski vladi.

Dogodki na Balkanu.

Kako se je sklepalo premirje.

V mali vasi na bregu močvirja pri Čekmedži, ki leži med Cataldeo in Carigradom, so se sestali bolgarski in turški pooblaščenca k pogajanjem, katera začrtajo bodočnost in zgodovino peterim narodom. To je bil zgodovinski dogodek, bolj važen nego bitka. Obe utaborjeni vojski sta čakali, polni raznih čustev, na potek pogajanj. Nek italijanski list popisuje sestanek bolgarskih in turških pooblaščenecv tako-le:

Bolgarski pooblaščenca, Danev, predsednik so-branja, general Savov, vrhovni poveljnik bolgarske vojske, general Fičev, šef generalnega štaba in Capričikov, carjev tajnik, so se pripeljali s posebnim vlakom do zadnje, na novo odprte postaje.

Sestanek se je vršil v vasi Plaja, na zapadnem bregu obširnega močvirja pri Čekmedži. Določeno je bilo, da se sestanejo ob 1. uri popoldne. Ko se je približevala ura, so bili pogledi vseh obrnjeni proti cesti pri Čekmedži, po kateri so imeli priti Turki. A cesta, ki izginja med močvirjem in morjem, je bila prazna. Za ta svečani sestanek se ni moglo izbrati bolj resnega kraja, nego je ta, med skalnatimi, golimi, temnimi gorami, ki stoje nad vasjo in med onimi vo-

dami, nad katerimi se dvigajo gole, strašne višave, katere venčajo sovražnikove utrdbe. Bolgarska kavalerijska patrulja je čakala na mostu, ki veže močvirje z morjem, in ta gruča mož in konj je bilo edino življenje v samotnem, zapuščenem, tužnem kraju, po katerem je divjal močan, leden vihar. Ob 1. uri 15 minut se je prikazala na daljnem bregu majhna četa jahalcev, in kmalu za tem je dospela na cesto med Čekmedžo in se približala mostu. Bela zastava je vila rala pred počasno jahajočim krdelom. To so bili turški pooblaščenca v spremstvu polovice eskadrona sulicarjev. Eden vojakov je držal sulico, ki je služila za drog beli zastavi. Na mostu so se prvi srečali bolgarski in turški vojaki, ne da bi se spopadli.

Ustavijo se. Rog zadoni. Večji del turškega spremstva je ostal na mostu in le malo se jih je približevalo vasi. Spredaj je jahala bolgarska patrulja, kateri je sledil njen častnik; zraven turških pooblaščenecv je jezdila gruča turških častnikov in za njimi turška patrulja, pri kateri se je svetila edina sulica, s katere so sneli belo zastavo. Bolgarski zastopniki so pričakovali turške v peki hiši vasi Plaja; bilo je najboljše, močno, obširno leseno poslopje. Zunaj na travi so stali bolgarski konjeniki, zraščeni s sedlom, mirni kakor kipi v obdobju vrednem redu. Grobna tišina; niti enega glasu, izvzemši divjanja burje. Prebivalci, ki niso pobegnili, so se zaprli prestrašeni v svoje kočice. Po zapuščeni cesti se je slišal jak podkev. Ko so se približali turški pooblaščenca, je zatrobil rog: „Pozor!“ Bolgarski konjeniki so potegnili sablje in zavzeli stališče pozdrava: zvenketanje, šviganje ojstrin in zopet kakor kipi. Turški oficirji so vzdignili roke in se dotaknili „kalpaka“ (pokrivala). Na vseh obrazih je bilo čitati prikrito ganjenje; duša vsakega je občutila, da se končava žalostna igra usode.

V gruči turških pooblaščenecv je vzbujal pozornost Nazim-paša, vojni minister, generalisimus turške vojske, o katerem se je dolgo časa pomotoma mislilo, da poveljuje oblegani vojski v Drinopolju. Gibane, mogočne postave je. Jezdil je na krasnem arab-skem konju, Nazim izgleda postaran; na njegovem obrazu, ki si ga ni obril že nekaj tednov, raste ščetinasta in bela, razmršena brada. Nosil je uniforme „kaki“, na glavi „kalpak“ iz kostanjastega astrahana. Na prsih mnogo odlikovanj; a obraz mu je bil resen, mučen, poln dostojanstva. Ob njegovi desni strani je bil Rešid-paša, minister trgovine, bivši poslanik na Dunaju, ki je imel tudi važno vlogo ob zadnjih laško-turških pogajanjih. Na obrazu mu je bila čitati velika utrujenost; najbrže ga je jahanje utrudilo. Zraven sta bila še dva druga višja častnika. Turški sulicarji so bili dobro oskrbljeni. Nosili so si ve turbane, narejene iz enake snovi, kakor njih suk-nje. Spadali so k najboljšim regimentom straže, a njih mali konji so zelo slabo izgledali. V tem, ko Turki izsedlavajo, prihajajo bolgarski pooblaščenca na prag, da jih sprejmejo. Danev in Rešid se prva približata in si stisneta roki. Po medsebojnem pozdravu grede vsi pooblaščenca po temnih, lesenih stopnicah v nadstropje, kjer sta dve sobi, ločeni po hodniku, pripravljeni za sprejem. V eno stopijo pooblaščenca, v druge častniki njih spremstva. Hiša je bila obkoljena od straž, ki so imele strog ukaz, da se ne sme nihče približati.

Pogovor je trajal 4 ure. Ob 2. uri 30 minut so odšli turški jezdec v onem redu, v katerem so prišli in potem, ko so bili zopet pozdravljeni z vojaškimi častmi, so se oddaljili na cesti Čekmedže proti temni črti turških postojank v še večjem viharju. Ne vemo, kaj so govorili pooblaščenca, a mislimo si lahko, kaj se je godilo v njih dušah. Tudi ura zmagovalca ima svojo grenko stran, in Savov ter Fičev sta gotovo občutila, kako velika bolečina, kako velika žriva samozvesti je morala vladati v turškem vrhovnem poveljniku, ko se je predstavil sovražniku z belo zastavo in priznal, da je premagan. Savov in Fičev sta u-mela in tudi čutila, kake muke je prikrival Nazim-paša pod svojim mrzlim dostojanstvom.

Pogajanja so imela uspeh. Kakor smo že zadnjič poročali, so zastopniki Bolgarije, Črne gore Srbije in Turčije dne 3. decembra podpisali premirje. Tudi točke, ki jih vsebuje pogodba o premirju, smo že objavili. Določilo se je tudi, da mora država, ki hoče prekiniti premirje in zopet začeti z vojsko, to 48 ur poprej sovražni državi sporočiti. Vse sovražnosti med

Bolgari, Srbi in Črnogorci na eni in Turki na drugi strani, so sedaj ustavljene.

Grška še ni privolila v premirje. Iz tega se pa ne sme sklepati, da vlada med njo in ostalimi zveznicami državami nesoglasje, ali da bi hotela Grška, kakor želijo to namreč prijatelji Turčije, celo izstopiti iz balkanske zveze. Grška naglašja, da je njeno postopanje v vprašanju o premirju v prid cele balkanske državne zveze, ker hoče Grška s svojim brodom v Egejskem in Jonskem morju preprečiti, da ne bi Turčija dovažala živež svojih četam v Epiru in pri Cataldži. Da je postopala Grška dogovorno in soglasno z zavezniki, se tudi vidi iz tega, da bodo pri mirovni pogajanju v Londonu navzoči tudi grški pooblaščenici.

Zgodovinski vlak.

Za časa, ko so se vršila pogajanja, so zastopniki premagane Turčije tudi stanovali v železniških vozovih. Vlak, v katerem je prebival turški vrhovni poveljnik Nasim-paša, ima zgodovinsko preteklost. To je namreč tisti vlak, s katerim so prepehali bivšega sultana Abdul Hamida v Solun v pregnanstvo in v katerem je sultan Mehmed meseca maja lanskega leta potoval na Kosovo polje, da bi pozval Albance k miru. Sultan si tedaj gotovo ni mislil, da bodo čez poldrugo leto tam Srbi gospodarji. Za časa pogajanj za premirje pa so v tem zgodovinskem vlaku bolgarski in turški mirovni posredovalci zajtrkovali in pretresovali pogoje za premirje. Iz Solije poročajo, da si je kralj Ferdinand železniški voz, v katerem se je to vršilo, izprosil za se za spomin. Veliki vezir Kiamil-paša je določil, da se tej želji ugoditi. Kakor se poroča, so udeleženci pogajanj zahtevali v šipe železniškega voza svoja imena.

Bolgarski narod -- junak.

Predno so začeli Bolgari oblegati Drinopolje, je vprašal car Ferdinand generala Savova, kako dolgo bi zamoglo Drinopolje obleganju ali napadu kljubovati. General je odgovoril: „Velikanstvo, Drinopolje je lahko v dveh dneh naše, ampak to zahteva žrtve 50 tisočev ljudi.“

Poročevalec nekega italijanskega lista poroča o tem dogodku in pripoveduje, da se je srce kralja upiralo tem strašnim žrtvam in kako je iz tega kraljevega odpora nastal oni izborni in globoko zamišljeni vojni načrt, ki je Lozengrad in Lile Burgas izbral za središče bolgarskih vojniških dejanj ter je bolgarsko armado z naravnost neverjetno naglico pripeljal pred carigradska vrata. Lesene hiše v Drinopolju so že v plamenu in čete Rasko Dimitrijeva so že nameravale prodirati čez Cataldžo. In vse to se je doseglo, ker je Bolgarija v tej vojni hitrosti vse žrtvovala: ker se je na tisoče ranjencev prepustilo njih lastni usodi, ker je bilo nemogoče, jih spraviti naprej; ker se je tisoče in tisoče mrtvih pustilo nepokopanih ležati na bojnem polju. Od začetka je bila ta borba kakor velikanška dirka, kakor vihar, lov brez odpočitka, brez odmora, in kakor eden divji krik za maščevanje in za zmago, krik, ki bi se naj bil strl še-le na kupolah Hagije Sofije. Kajti Bolgari so nameravali marširati v Carigrad. Da si se o tem prepričal, je bilo treba videti samo to ljudstvo v orožju te znamenite dni. Nameravali so marširati v starodavni Carigrad; to je njih ponos in njih cilj, ki ga Rusi pred 35. leti niso dosegli.

Velikanške so žrtve, ki so jih Bolgari v tej vojski doprinesli. Okrog 70.000 ljudi je žrtvoval bolgarski narod — to je približno število Bolgarov, ki so mrtvi in ranjeni, in za take žrtve ima pravico zahtevati zdravilo. V Soliji sami je nad 6000 ranjencev, in danes ni na Bolgarskem mesta ali mesteca, kjer se ne bi nahajalo na stotine ranjencev. Na vseh javnih poslopih te dežele veje danes zastava „Rdečega križa“; a kljub strašnemu številu mrtvih in še večjemu številu ranjencev nihče ne obledi. Število ranjencev in mrtvih se ne razglasi, kajti misliti na to bi bilo izdajstvo domovine. Kakšna sila in kolika volja da temu narodu moč, izvršiti tak čudež? Kako je mogoče, zadržati matere, da ob grobovih svojih sinov ne plakajo? Italijanski poročevalec piše: „Sam sem videl, kako so te matere šle na tucate vlakom nasproti, ki so vozili ranjence: videl sem, kako so govorile z obvezanimi bojevniki, kako so vpraševale po svojih mojih in sinovih. S kratko besedo so slišale nesrečo, svojo nesrečo. Pa ena kakor druga so ostale trdne in mirne in so šle počasi skozi množico. Ki je klicala: „Hurra!“ To je tisti skupni krik, ki je to ljudstvo pozval na vojsko, in je tudi tisti krik, ki tudi materam daje tolažbo. Veliko je število žrtv te vojske. Iz Lile Burgasa je pisal nek vojaški zdravnik svoji družini pismo. V tem pismu je bila samo beseda „strašno“ in pod njo podpis.

In taka so vsa pisma z bojnega polja. Grozota vojske gre svojo pot naprej, ne da bi pripovedovala. Njene posameznosti, strahoto in njeno obsežnost bomo doznali še-le po popolnem sklepu miru, potem še-le bomo možje govorili, sedaj še ne morejo. Danes je v Bolgariji prenehal vsak čut, vsa nežnost, vsa ljubezen in vsaka bol, prenehali tako kot vsako drugo delo, ki ne spada k vojski. Morda ne bomo nikdar izvedeli, kako se je pri Bolgarih pojavil tisti čut, ki mora z lastno roko prelivati kri sovražnika, kateri plača svojo krivdo le z življenjem. V Lozengradu je moral general Dimitrijevič z enim kavalerijskim polkom zadržati nek pešpolk, ki je v razvneti navdušenosti drvel nepremišljeno proti sovražniku, še oficirji polka niso mogli zadržati. Med Lozengradom in Drinopoljem sta bila cela 2 infanterijska polka, prvi in šesti, popolnoma uničena radi enakega divjega naskoka. Od teh dveh

polkov je preostalo samo 70 mož in 3 oficirji. Ni sama beseda, ampak resnica, da so vojaki drug drugega prisegali, da raje sami sebe pokončajo, kakor da bi prišli Turkom v roke. Pri teh dveh polkih je na stotine vojakov držalo to grozno prisego.

Med tem ko se je borila armada na bojnem polju v Traciji in ko so rezervne čete vriskaje marširale proti meji, se je delalo v Bolgariji z mrzlično naglico za izvršitev „druge čete“, za izvežbanje nadomestnih čet. Od vseh strani so drli prostovoljci, kateri so se vezbali in čakali trenutka, ko bi končno vendar smeli naprej. Ta druga vojska ni obsegala nič manj kot 100.000 mož, ki so pripadali raznim stanovom in so bili različne starosti. Že dne 31. oktobra so bile prve čete te nadomestne armade poslane na mejo: samo mesto Sofija je poslalo 10.000 novih bojevnikov v bojno črto. Med tem ko so na eni strani vozili vlaki ranjence v glavno meeto, so na drugi strani nove čete korakale paš na bojno polje, ven na boj, tja po sledovih zmagujočih bratov. In korakali so mimo hiš, v katerih so ležali ranjenci, in od znotraj se je med solzami in veseljem razlegala bolgarska bojna pesem, v kateri se med drugim pravi: „Če le imaš 2 roki in eno oko, več ti treba ni, da greš na vojsko, svinca si pa pri Turčinu poišči“. Iz teh bojnih pesmi govori duh naroda, ki je šel v boj z namenom, da zmaga.

V času zapletene in brezprimerno izpopolnjene vojne umetnosti, v času, ko sanjari Evropa o vojskah v zraku, so Bolgari pred očmi Evrope dobili vojsko z bajonetom, a zmagali bi bili tudi, če bi le z bodali oboroženi šli v boj. Brez pisemske zpanosti, brez tisočero onih sil, ki so nerazdružljivo zvezane z novodobnimi armadami, brez konjenice, z bolj tanko odmerjeno strelnino, brez denarja so šli, pa so razpoglagali z ono močjo, h kateri je vsak prispeval, namreč s pogumom in z požrtvovalnostjo. Med tem, ko se zunanji borijo vojaki s sovražnikom, se bori cela dežela z revščino: družine poklicanih se preživljajo na dan s 40 vinarji, uradniki prepuščajo svojo plačo. Kri, solze, lakota, pomanjkanje, vse prenaša ta dežela z veseljem, vse prenaša ljudstvo, ki je po številu komaj tako veliko, kot prebivalstvo mesta London. Predstavimo si, kaj to pomeni. Od vseh tisočev ranjencev in pohabljenih, ki se vrnejo domov, ne izda niti eden svojim najljubšim ljudem kraja, kjer je padel. Kajti tako hoče vojna postava. Nobeden od onih, ki so se vrnili, ne odpre ust, da bi pripovedoval o svojih utih in dogodljajih. Nobeden ne bo izdal mater, ženi ali sestri tovariša, ki je padel zraven njega, da se sin, mož ali brat ne nahaja več med živimi. Ta neprodorna tajnost, ki plava nad to vojsko, je najbolj čudovita, pa je le mogoča, če se vse ljudstvo, vsak posebej, z veseljem žrtvuje za svojo ljubljeno domovino...

Število 13. in Carigrad.

Malo je menda onih, ki se zanimajo sedaj, ko je bil Carigrad v veliki nevarnosti, za število, ki so v zvezi s Carigradom. Splošno je znano, da je padel Carigrad leta 1453 Turkom v roke. Svota teh števil, če jih seštejemo, znaša število 13, ali kakor praznovrni ljudje mislijo, nesrečno število. Pa tudi svota letnice 1912 znaša — 13, to je isto nesrečo prinašajoče število. Zveza teh števil bo še bolj čudna, če se bo Bolgarom res posrečilo, še pred 1. jan. 1913 marširati v Carigrad; posrečilo pa bi se bilo, če ne bi velevalisti in tudi Turčija to preprečile. Zanimivo vlogo igrajo v zgodovini Carigrada in sploh rimskega in grškega carstva, tudi imena. Znano je na primer, da je ustanovil Rim Romulus, ki je bil prvi rimski kralj; prvi rimski cesar se je zval Avgustus. Zadnji ramski cesar, ki je umrl za časa razpada zahodno-rimskega cesarstva, pa se je imenoval Romulus Avgustus. Slično je dobil tudi Carigrad (Konstantinopol — Konstantinovo mesto) ime po svojem ustanovitelju, cesarju Konstantinu. Sultanu, ki je premagal Carigrad, je bilo ime Mohamet; enako se zove tudi sedanji vladajoči turški sultan.

Koliko sveta so Balkanci Turkom odvzeli v vojski?

Bolgarska, ki obsega 96.000 kv. km, je zasedla 70.000 kv. km turškega ozemlja. — Grška, ki meri 65 tisoč kv. km, je zasedla 20.000 kv. km. — Črna gora obsega 9000 kv. km, je zasedla 11.000 kv. km, in Srbija, ki obsega 46.000 kv. km, je zasedla 48.000 kv. kilometrov.

Turške grozovitosti.

Poročevalec dunajskega lista „Reichspost“ poroča iz Soluna grozovite podrobnosti o turških krutostih na podlagi prizorov, ki jih je imel priliko sam videti. Poročevalec piše med drugim tudi sledeče: Turki so zapustili okoli Soluna eno samo veliko pokopališče. Vse krščanske vasi so požgane do tal, možje, žene in otroci so vsi ubiti, deloma so jih na najgrozovitejši način poklali. Vso živino so odgnali in polja popolnoma opustošili. Od Djuma Balija do Demir Hisarja leži nad 2000 trupel opdotnega prebivalstva, ki so jih Turki grozovito razmesarili. Pogled na to morišče je nepopisno strašovit. Ko so se bolgarski vojaki bližali Solunu in so videli turška grozodejstva, se jih je polastilo tako razburjenje in besno ogorčenje, da so se kruto maščevali nad nečloveškimi Turki. Vsakega moškega Turka, ki so ga kje dobili, so neusmiljeno pobili, prizanesli so samo ženam, otrokom in starcem, drugo vse je moralo v smrt. — Kot dokaz, kako živinsko ravnaajo Turki, naj služi samo ena slika s tega morišča: Turki so v vasi Petriči položili 8 mladih deklet od 10—12 let, jih najprej živinsko posilili in potem iztrgali dekletom roke ter jih pustili tako ležati na polju. Par ur pozneje so prišli tu mimo bolgarski vojaki in se jim je posrečilo rešiti še

4 dekleta. Dopisnik je videl ta 4 dekleta v bolnišnici in izvedel od strežnic razne podrobnosti teh turških grozovitosti. Neki bolgarski kavalerijski častnik mu je tudi pravil, da so videle bolgarske čete tako strahovito živinske prizore, da so vojaki, navajeni krvi in groznih prizorov, vstrepetali groze in se kakor divji vrgli na barbarske Turke.

Srbska požrtvovalnost.

Priprost srbski kmet iz Banata na Ogrskem je prišel v Belgrad, stopil v urad Rdečega križa in položil na mizo 6 tisočakov, rekoč: „Tukaj imate moj izkupiček za prodano žito: naj bo v pomoč ranjenecem!“ — Vprašajo ga po imenu, toda kmet zamahne z roko: „Pustite to! Da je le Kosovo maščevano!“ — Pozdravi in odide. Sledili so mu in v gostilni, kjer se je ustavil, izvedeli za njegovo ime. Toda ni dovolil, da se mu ime objavi. Zgodovina ga bo našla v „Zlati knjigi kraljevine Srbije“.

Grki se vojskujejo naprej.

Dne 4. decembra sta dve grški vojni ladji streljali na albansko mesto Valona, ki leži južno od Drača ob Jadranskem morju. Mesto je neutrujeno. Ena krogla se je razpočila med laškim in avstrijskim poslanstvom. Med prebivalstvom je nastal velik strah. Po daljšem obstreljevanju sta grški ladji odpluli. Načelnik albanske vlade, Kemal-bej, je pri grški vladi in oblastvih protestiral proti obstreljevanju mesta. Grki izjavljajo, da niso imeli namena, obstreljevati mesto, ampak, da so ladje, ki stražijo obrežje, opazile pri Valoni oboroženo četo. Misleč, da hoče ta četa ladje obstreljevati, so Grki z ladij izstrelili nekaj strelcev, na kar je taista četa razvila belo zastavo. — Grki baje tudi pripravljajo na odločilen napad na mesto Janina. Dne 8. decembra so zasedle grške čete že mesteca Sv. Jurij, ki leži le še 4 ure od Japine.

Pred Skadrom.

Dočim se Črnogorci strogo drže premirja, so Turki dne 6. in 7. decembra neprestano streljali na črnogorske utrdbе na Širočki gori in Obliki. Črnogorci niso odgovarjali. Ko so odposlanci Črne gore skupno z avstrijskim poslanikom nesli k poveljniku Skadra, Asan Riza-beju pismo, v katerem mu naznanjajo sklep premirja, je ta odgovoril, da ne sprejema nobenih navodil od koga drugega kakor od svojega vrhovnega poveljnika Nazim-paše. Ko so odposlanci odšli, je poveljnik odredil izpad. Črnogorci so to pot odgovorili in Turke po žurnem boju vrgli nazaj. Dne 8. t. m. so Črnogorci zopet poslali v Skader svojega posredovalca h Asan Riza-beju z zahtevo, naj trdnjavo preda. Poveljnik je pustil Črnogorce dolgo čakati, nazadnje je pa izjavil, da ga ne more sprejeti. Posredovalec se je vrnil. Turki so nato zopet začeli na celi črti obstreljevati črnogorske postojanke, a Črnogorci jim niso odgovarjali.

Črnogorsko ljudstvo s premirjem ni zadovoljno, akoravno je vojska stala Črno goro veliko žrtv na ljudeh in denarju. Črnogorci se resno boje, da ne dobe Skadra. Značilno je, da je črnogorska vlada skušala sklep premirja v javnosti prikriti. Ljudstvo je izvedelo o premirju še-le iz brzojavk avstrijskega brzojavnega urada.

Politični ogled.

— Naš cesar je zdrav. To povdarjamo zaradi tega, ker so se širile neresnične novice po državi, da je nevarno obolel. Cesar je celo menavažno čil. Kar kaže delo, ki ga dan za dnevom opravlja. Cesar ne vstaja sedaj še-e ob 4. uri zjutraj, ampak celo ob ¼4. in že začne ob 5. uri opravljanje svojega dela. S tem je cesarju čas spanja prikrajšan za pol ure, čas dela pa za pol ure podaljšan. Že za časa letošnjega bivanja v Išli je cesar pokušal vstajati ob ¼4. in sedaj, ko zopet biva na Dunaju, je postal to vstajanje stalno. V zadnjih dneh, ko je imel cesar zelo mnogo dela, je omenil, da se čuti srečnega, ker zamore pol ure poprej priti k delu.

— Državni zbor. Pretekli teden so se posvetovali v odsekih poslanci o takozvanih vojaških predlogih, in sicer o podporah za one, ki bi vsled mobilizacije trpeli škodo, o odškodninah in dajatvah, ki jih bo dajala država za uporabo hiš, živine in človeške moči ob času vojske in ob asentiranju konj. Vse postavbe imajo namen, da izpopolnijo stare postavbe in določbe, pomenijo torej napredek. V odseku se je sprejel že tudi rekrutni zakon za prihodnje leto. Te priprave nikakor niso dokaz, da bomo imeli vojsko, toda skrben gospodar mora biti na vse pripravljen in pravočasno urediti svoje gospodarstvo. Slovenski poslanci so večinskim strankam zamerili, da so dejale predloge za zvišanje uradniških plač na dnevni red, ne pa predloge o osrednji državni banki, ki bi imela namen, v slabih časih podpirati naše kmečke posojilnice. Neveljo nad tem sta izrazila dr. Korošec in dr. Laginja, v proračunskem odseku pa so vsled tega začeli dr. Korošec, dr. Dulibič in Gostinčar iz istega razloga delati ostrejšo opozicijo. Ta teden se bodo vojaške predloge rešile tudi v zbornici.

— Uradniške plače so zopet v poslanski zbornici na dnevnem redu. Vrnila je predlog o njih gospodski zbornici, katera je mnenja, da se imajo uradniške plače urediti tako, kakor so zahtevali svoječasno slovenski in hrvaški poslanci. Pri prvem posvetovalju o vrnjenih uradniških predlogih je govoril dr. Korošec, ki je opomnil, da je postava po gospodski